

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

Dnr UKL 54-260/04

SVENSKA MED DIDAKTISK INRIKTNING I, 20 POÄNG **Swedish with an Educational Perspective, 20 Credit Points**

LÄRDOK-kod: SVU01N

1 BESLUT OCH RIKTLINJER

Kursen ingår i inriktningen Svenska med didaktiskt inriktning om 40 poäng inom lärarprogrammet och omfattar 20 poäng på nivån 1-20 poäng. Kursen är avsedd för studerande som avser arbeta med barn och ungdomar från år 6 i grundskolan t o m år 3 i gymnasieskolan och som ämnar avlägga lärarexamen om 180-220 poäng. Kursplanen har tagits fram i samverkan mellan Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet (SU), Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria (SU) och Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande vid Lärarhögskolan i Stockholm (LHS). Kursansvarig institution är Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet.

Kursplanen är beslutad av Utbildningsnämnden vid Lärarhögskolan i Stockholm 2001-08-24. Den reviderade kursplanen (version 7) är beslutad av Nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm 2004-06-16.

2 FÖRKUNSKAPSKRAV

Antagen till lärarprogrammet, Svenska B/Svenska som andraspråk B, Engelska B, Samhällskunskap A och Matematik A.

3 SYFTE

Kursen syftar till att ge blivande lärare i svenska för grundskolans senare år och gymnasiet grundläggande kunskaper om svenska språket, språklig variation och förändring och barns och ungas språkutveckling och språkanvändning samt om litteraturvetenskapens grunder. Under kursen skall den studerande utveckla sin förmåga att bygga sin undervisning på vetenskaplig grund och skaffa sig beredskap att arbeta med språk och litteratur på ett för ungdomar utvecklande sätt.

4 INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING

Ämne teori och verksamhetsförlagd utbildning integreras i kursen. Undervisningen sker i form av föreläsningar och seminarier. Dessutom förekommer enskilt arbete och arbete i grupp. Deltagande i undervisningen är obligatoriskt. Vid frånvaro bestäms ersättningsuppgift av läraren på momentet.

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

I kursen ingår genus- och etnicitetsperspektiv.

Kursen består av följande moment:

Moment 1: Språk och språkutveckling hos barn och ungdom, 10 poäng

I momentets 10 poäng ingår 3 poäng verksamhetsförlagd utbildning (SU).

Momentets syfte är att ge de studerande sådana kunskaper om svenska språkets uppbyggnad och om barns och ungdomars språkutveckling och språkanvändning och sådana insikter och verktyg att de kan stödja och stimulera elevernas språkutveckling i svenska och samtidigt öka elevernas språkliga medvetenhet och kunskap om svenska språket i tal och skrift.

Innehåll: a) språkets form och funktion; b) teorier om barns och ungdomars språktillägnande och språkutveckling; c) tal och skrift; d) läs- och skrivprocessen; e) svenska som förstaspråk - svenska som andraspråk; f) analyser av språkets olika nivåer (fonologi, morfologi, lexikon, syntax, semantik/textlingvistik, pragmatik) och av samspelet mellan dessa nivåer i språkutvecklingen; g) analyser av talade och skrivna elevtexter från grundskolans senare år och gymnasiet.

Examination sker i form av inlämningsuppgifter samt en salskrivning.

Kurslitteraturen omfattar ca 1350 sidor.

Momentet planeras, genomförs och examineras av Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet.

Moment 2: Flerspråkighet och språkkontakt, 5 poäng

I momentets 5 poäng ingår 1 poäng verksamhetsförlagd utbildning (SU).

Momentets syfte är att ge de studerande kunskaper om språksituationen i Norden, och om språklig variation, flerspråkighet och språkkontaktfenomen ur skilda aspekter för att därigenom skapa förutsättningar för förståelse av och beredskap att möta den språkliga variation som finns hos eleverna i den svenska skolan, liksom för möjligheten att som lärare förmedla dessa kunskaper och insikter till eleverna.

Undervisning sker i form av föreläsningar och seminarier. Seminarierna genomförs i huvudsak som diskussionsseminarier där de studerande dels själva tar upp olika frågeställningar, dels redovisar förberedda uppgifter.

Innehåll: a) språklig variation i globalt och lokalt perspektiv; b) språktypologi och språkliga universalier; c) universellt och specifikt i svenskan; d) språksläktskap; språk och dialekter,

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

e) språkkontakt och språkförändringar i historiskt perspektiv och nutidsperspektiv; f) språkanvändning och språkbehärskning; g) majoritetsspråk och minoritetsspråk; språkbyte och språkbevarande; den samiska språksituationen h) attityder till språk och språkkontaktfenomen.
i) språkpolitik

Examination sker dels i form av gruppuppgifter som redovisas muntligt vid seminarierna, dels i form av en saltentamen samt en individuell inlämningsuppgift. Inlämningsuppgiften består av en egen undersökning som genomförs under den verksamhetsförlagda delen av momentet och sedan redovisas i rapportform. Examination av danska o norska sker genom deltagande i undervisningen.

Momentet planeras, genomförs och examineras av Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet.

Kurslitteraturen omfattar ca 850 sidor.

Moment 3: Litteraturvetenskapens grunder, 5 poäng

Momentets syfte är att ge de studerande kunskaper om litteraturvetenskapens grunder och metodik. Huvudvikten läggs vid att utveckla förståelse för litteraturvetenskapens grundläggande begrepp och frågeställningar.

Innehåll: a) den grundläggande skillnaden mellan litterära texter och andra former av texter; b) litteraturvetenskapens mål och syfte; c) litteraturvetenskapens grundläggande begrepp vad gäller exempelvis genrer och epoker; d) modeller för analys.

Examination sker i form av uppgifter som redovisas vid seminarierna samt i form av en skriftlig inlämningsuppgift vid momentets slut.

Kurslitteraturen omfattar ca 1500 sidor, varav ca 1000 sidor utgörs av skönlitteratur.

Momentet planeras, genomförs och examineras av Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria vid Stockholms universitet.

5 EXAMINATION

Examinationsförfarandet varierar i de olika momenten och beskrivs i punkt 4 ovan. Genomgående gäller att de skriftliga examinationsuppgifterna skall vara utformade på korrekt svenska och enligt svenskans skriftkonventioner för att kunna godkännas.

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

Som betyg på momenten används något av uttrycken Väl godkänd, Godkänd och Underkänd. För Väl godkänd på hela kursen krävs Väl Godkänd omfattande 15 poäng. Studerande som underkänts i ordinarie prov har rätt att genomgå förnyat prov. Studerande som underkänts två gånger har rätt att begära annan examinator. Studerande som har godkänts på kursen skall på begäran få kursbevis.

6 KURSLITTERATUR

Kurslitteraturens omfattning specificeras under respektive moment.

Litteratur för samtliga moment i kursen

Grundskolan. Kursplaner och betygskriterier. 2000. Stockholm: Skolverket och Fritzes.
order.fritzes@liber.se

Grundskolan. Kommentarer till kursplaner och betygskriterier. 2000. Stockholm: Skolverket och Fritzes. order.fritzes@liber.se

Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet svenska i gymnasieskolan. Statens skolverks författningssamling 2000:2. Stockholm: Skolverket och Norstedts. fritzes.order @liber.se eller order.fritzes@liber.se

Svenska skrivregler utgivna av Svenska språknämnden 2000. Stockholm: Liber.

Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. Tolfte upplagan 1998.

Svensk Ordbok. 1986. Utarbetad vid Språkdata, Göteborgs universitet (eller motsvarande ordbok).

Moment 1: Språk och språkutveckling hos barn och ungdom, 10 poäng

Bolander, M. 2001. *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber. 176 s.

Bolander, M. 2001. *Funktionell svensk grammatik. Övningsbok*. Stockholm: Liber. 72 s.

Brodow, B., Nilsson, N-E. och Ullström, S-O. 2000. *Retoriken kring grammatiken*. Lund: Studentlitteratur. Kap. 2, 3 och 4. 55 s.

Ekerot, L.-J. 1995. *Ordföljd Tempus Bestämmdhet. Föreläsningar om svenska som andraspråk*. Malmö: Gleerups. Kap. 1-4, 6, 7. 108 s.

Eriksson, M. 1994. Anföringens funktion i ungdomars berättelser. S 131 – 142. *Svenskans beskrivning 20*. Lund: Lund University press. S 131 – 142. (Stencil)

Garne, B. 1991. *Berätta en fabel! En studie i skolbarns återberättande*. FUMS-rapport nr 156. Institutionen för nordiska språk, avdelningen för forskning och utbildning i modern svenska, Uppsala universitet. 32 s.

Garne, B. (red.) 2002. *Språk på väg. Om elever språk och skolans möjligheter*. Ord och stil. Uppsala: Hallgren & Fallgren. Följande kapitel läses:

Garne, B. Skolan, språket och de nationella proven. S. 9–20.

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

- Hallencreutz, Katharina Särskrivningar och andra skrivningar – nu och då. S. 101-112.
Nyström, Catharina och Ohlsson, Maria 2002. Analys – skrivuppgift utan gränser. S. 22-51.
- Håkansson, G. 1998. Språkinlärning hos barn. Lund: Studentlitteratur. 132 s.
Josephson, O., Melin, L. och Oliv, T. 1990. *Elevtext*. Lund: Studentlitteratur. 185 s.
Lange, S. och Melin, L. 1990. Lässvaga barns högläsning. I: C. Elbro et al (red.), *Laesning og skrivning i sprogvidenskabeligt perspektiv*. Fredrikshavn: Dafolo Forlag. S.188-212. (Stencil)
- Lindberg, I. 1997. Svenska som andraspråk – ett mångfasetterat ämne med rötter i flera discipliner. *Svenskans beskrivning* 22. Lund: Lund University press. S. 27- 49. (Stencil)
- Lindberg, I. 2001. Samtalet som didaktiskt verktyg. I: K. Nauclér (red.), *Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm: Sigma Förlag. S. 63-85. (Stencil)
- Linell, P. 1982 (1978). *Människans språk*. Lund: Liber Läromedel. Kap 1-5, 11. 130 s.
- Melin, L. & Lange, S (red.), 1989. *Läsning*. Lund: Studentlitteratur. Följande kapitel läses:
Gunnarsson, B.-L. 1989a. Den varierande läsprocessen. S. 7-22.
Gunnarsson, B.-L. 1989b. Textläsning och textförståelse. S. 110-125.
Josephson, O. Orden. S. 82-97.
Lange, S. Att lyssna och förstå. S. 22-51.
Melin, L. 1989a. Talspråk och skriftspråk. S. 51-62.
Melin, L. 1989b. Bokstäver. S. 62-82.
Melin, L. 1989c. Läs- och skrivsvårigheter. S. 140-164.
- Melin, Lars 1997. Högläsning och tyst läsning. *Svenskans beskrivning* 22. Lund: Lund University press. S. 229 - 236. (Stencil)
- Melin, L. och Delberger, M. 1996. *Lisa lär läsa. Läsinlärning och lässtrategier*. Lund: Studentlitteratur. 84 s.
- Nyström, C. 1999. Det brokiga skolskrivandet. I: *Svenskans beskrivning* 23. Lund. S. 303-312. (Stencil.)
- Sandqvist, C. & Teleman, U. (red.) 1989. *Språkutveckling under skoltiden*. Lund: Studentlitteratur. Följande kapitel läses:
Hultman, T.G. Skrivutveckling i ett pragmatiskt perspektiv. S. 117-143.
Larsson, K. Språket, vetandet och inlärningen. S. 53-79.
Lundberg, I. Språkutveckling och läsinlärning. S. 185-197
Nauclér, K. Hur utvecklas stavningsförmågan under skoltiden? S. 197-217.
Pettersson, Å. 1989. Utvecklingslinjer och utvecklingskrafter i elevernas uppsatser. S. 159-185.
- Söderbergh, R. (red.), 1997. *Från joller till läsning och skrivning*. Kristianstad: CWK Gleerups Utbildningscentrum AB.
Följande kapitel läses:
Feilberg, J. Dialogsamspill i et utviklingsperspektiv. S. 110-129.
Hene, B. Utlandsadopterade barns ordförståelse. S 162-174.
Junefelt, K. 1997a. Barnanpassad kommunikation. S. 100-110.
- Teleman, U. 1977. Rätt och rätt i språket. *Språkvård* 1977:3. (Stencil.) 10 s.

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

- Viberg, Å. 2000. Svenskt OrdNät – Lexikon på datorer som modell för ordförrådet i hjärnan hos infödda talare och andraspråkstalare. I: R. Åhl (red.), *Svenskan i tiden. Verklighet och visioner*. Stockholm: HLS Förlag. S. 287–305. (Stencil)
- Östlund-Stjärnegårdh, Eva 2002. Hur lärare bedömer. I: B. Garne (red.), *Språk på väg. Om elevers språk och skolans möjligheter*. Ord och stil. Uppsala: Hallgren & Fallgren. S. 52 -71.

Moment 2: Flerspråkighet och språkkontakt, 5 poäng

- Andersson, L-G. 1989. Attityder till språk. I: C. Sandqvist och U. Telemann (red.), *Språkutveckling under skoltiden*. Lund: Studentlitteratur. S. 15-38.
- Andersson, L-G. 2001. Språktypologi och språksläktskap. Stockholm: Liber 91 s.
- Dahl, Ö. 2000. *Språkets enhet och mångfald*. Lund: Studentlitteratur. Kap. 1-9. 150 s
- Edlund, L-E. och Hene, B. 1996 (eller tidigare upplaga). *Lånord i svenskan. Om språkförändringar i tid och rum*. Stockholm: Norstedts. Kap. 1-7. ca 110 s.
- Elert, C.-C. 1994. Indelning och gränser inom området för den nu talade svenskan - en aktuell dialektografi. I: L.-E. Edlund (red.), *Kulturgränser - myt eller verklighet?* Umeå: Diabas. Den dialektografiska databasen inom Institutionen för nordiska språk vid Umeå universitet. S. 215-229. (Stencil.)
- Halvorsen, E. F. 1997. Norsk språk. I: A. Karker, B. Lindgren og S. Løland (red.), *Nordens språk*. Nordisk språksekretariat. Oslo: Novus forlag. S. 47-72.
- Hansen, J. 2002. Sproglig bevidsthed hos tosprogede unge. I: Jørgensen, J.N.(red.), *De unges sprog*. Akademisk. S. 233–267.
- Helgander, J. 1994. Dalmålen i upplösning - bakgrund och förklaringsmodeller. I: U-B. Kotsinas och J. Helgander (red.), *Dialektkontakt, språkkontakt och språkförändring i Norden*. MINS 40. Stockholm: Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. S. 63-80. (Stencil.)
- Hene, B. 1997. Ett språks värde. I: A-B. Andersson et al. (red.), *Svenska som andraspråk och andra språk. Festskrift till Gunnar Tingbjörn*. Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet. S. 134-150. (Stencil.)
- Hyltenstam, K. 1999a. Ideologi, politik och minoritetsspråk. S. 11–40.
- Hyltenstam, K. 1999b. Begreppen språk och dialekt - om meänkielis utveckling till eget språk. I: K. Hyltenstam (red.), *Sveriges sju inhemska språk - ett minoritetsspråksperspektiv*. Lund: Studentlitteratur. S. 98-137.
- Hyltenstam, K. 1999c. Svenskan i minoritetsspråksperspektiv. I: K. Hyltenstam (red.), *Sveriges sju inhemska språk - ett minoritetsspråksperspektiv*. Lund: Studentlitteratur. S. 205-240.
- Hyltenstam, K., Stroud C. och Svonni M. 1999. Språkbyte, språkbevarande, revitalisering. Samiskans ställning i svenska Sápmi. I: K. Hyltenstam (red.), *Sveriges sju inhemska språk - ett minoritetsspråksperspektiv*. Lund: Studentlitteratur. S. 41-97.

Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande
Stockholms universitet
Institutionen för nordiska språk
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria

SVU01N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2001-12-04
Reviderad 2002-03-05
Reviderad 2002-12-03
Reviderad 2003-05-26
Reviderad 2003-11-28
Reviderad 2004-06-16
Version 7

- Jørgensen, J. N. 2002. Studier i flersproget hos unge. I: Jørgensen, J.N (red.), *De unges sprog*. Akademisk. S. 9-35. (Stencil)
- Karker, A. 1997a. Sprog og samfund i Norden. I: A. Karker, B. Lindgren og S. Løland (red.), *Nordens språk*. Nordisk språksekretariat. Oslo: Novus forlag. S. 9-19.
- Karker, A. 1997b. Det danske sprog. I: A. Karker, B. Lindgren og S. Løland (red.), *Nordens språk*. Nordisk språksekretariat. Oslo: Novus forlag. S. 31-46.
- Kotsinas, U-B. 1988. Rinkebysvenska - en dialekt? I: *Svenskans beskrivning 16*. Linköping: Universitetet i Linköping. S. 264-278. (Stencil.)
- Kotsinas, U-B. 1989. Stockholmspråk genom 100 år. *Tijdschrift voor Skandinavistiek*, 1-2/10. S. 14-37. (Stencil.)
- Kotsinas, U-B. 1994. *Ungdomsspråk*. Uppsala: Hallgren & Fallgren. 180 s.
- Molde, B. 1997. Svenska språket. I: A. Karker, B. Lindgren og S. Løland (red.), *Nordens språk*. Nordisk språksekretariat. Oslo: Novus forlag. S. 73-94.
- Norrby, C. 1997. Hur länge är man ungdom – språkligt sett? I: U.-B. Kotsinas m.fl. (utg.), *Ungdomsspråk i Norden. Föredrag från ett forskarsymposium* (MINS 43). Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för nordiska språk. S. 213-222. (Stencil)
- Nyström, S. 1996. *Introduktion till dialektologin*. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för nordiska språk. 33 s. (Stencil.)
- Svenska Språknämnden 1998. Förslag till handlingsprogram för att främja svenska språket. I: *Språkvård 2 - 1998*. S. 7-23. (Stencil.)
- Torp, A. 1993. Den norske språksituasjonen. *Norsk læreren 1/1993*. S. 41-45. (Stencil.)

Moment 3: Litteraturvetenskapens grunder, 5 poäng

- Landgren, B. 2002. Vad är en litterär text? I: S. Bergsten (red.), *Litteraturvetenskap. En inledning*. Lund: Studentlitteratur. S. 19-32.
- Palm, A. 2002. Att tolka texten. I: S. Bergsten (red.), *Litteraturvetenskap. En inledning*. Lund: Studentlitteratur. S.189-203.
- Williams, A. 1997. Den kluvna litteraturhistorien. I: A. Williams (red.), *Stjärnor utan stjärnbilder. Kvinnor och kanon i litteraturhistoriska översiktsverk under 1900-talet*. Gidlunds. S. 183-198.

Ur följande böcker läses ca 450 sid.

- Bergsten, S., Elleström, L. 2004. *Litteraturhistoriens grundbegrepp*. Lund: Studentlitteratur.
- Elleström, L. 1999. *Lyrikanalys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmberg, C-G. och Ohlsson, A. 1999. *Epikanalys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Sjöberg, B. 1999. *Dramatikanalys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Wolf, L. 2002. *Läsaren som textskapare*. Lund: Studentlitteratur.

Därutöver läses ca 1000 sid. skönlitterär text (anvisas av läraren) i anslutning till analysövningar.